

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 14 czerwca 1963 r.

w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia ziemiopłodów od gradobicia i powodzi.

Na podstawie art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 1958 r. o ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (Dz. U. Nr 72, poz. 357) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1.

Przepisy ogólne.

§ 1. 1. Obowiązkowemu ubezpieczeniu od gradobicia i powodzi podlegają ziemiopłody w gospodarstwach rolnych.

2. Za gospodarstwo rolne w rozumieniu rozporządzenia uważa się ogólny obszar gruntów od 0,5 ha wzwyż, tworzących jedną całość gospodarczą i przeznaczonych pod uprawy rolne, a należących do jednej lub więcej osób fizycznych (gospodarstwo indywidualne) albo do rolniczej spółdzielni produkcyjnej. Za gospodarstwo rolne uważa się również działki przyzagrodowe członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych, jeżeli obszar działki przekracza 1 ha.

3. Za właścicieli gospodarstw rolnych w rozumieniu rozporządzenia uważa się osoby fizyczne władające gospodarstwami rolnymi jako właściciele, posiadacze, użytkownicy lub dzierżawcy oraz zarządy rolniczych spółdzielni produkcyjnych.

§ 2. 1. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa:

- 1) o PZU — należy przez to rozumieć Państwowy Zakład Ubezpieczeń;
- 2) o spółdzielniach — należy przez to rozumieć rolnicze spółdzielnie produkcyjne.

2. Przepisy rozporządzenia, w których jest mowa o biurze gromadzkiej rady narodowej, stosuje się odpowiednio do właściwych organów administracji prezydów miejskich (dzielnicowych) rad narodowych oraz rad narodowych osiedli.

Rozdział 2.

Przedmiot ubezpieczenia.

§ 3. 1. Obowiązkowemu ubezpieczeniu w gospodarstwach rolnych podlegają ziemiopłody następujących upraw:

- 1) żyta, pszenicy, jęczmienia, owsa i prosa — ziarno i słoma;
- 2) gryki (tatarki) — ziarno;
- 3) kukurydzy — ziarno lub zielona masa;
- 4) ziemniaków.

2. Uprawy wymienione w ust. 1, wchodzące w skład mieszanek z innymi roślinami, podlegają ubezpieczeniu, jeżeli przewidywany plon tych upraw stanowi co najmniej 50% ogólnego plonu danej mieszanki.

Rozdział 3.

Zakres odpowiedzialności PZU.

§ 4. 1. PZU odpowiada za szkody wyrządzone przez opady gradu i powódź w ubezpieczonych ziemiopłodach upraw, z wyjątkiem ziemniaków, których plony ubezpieczone są wyłącznie od skutków powodzi.

2. Za działanie opadu, gradu uważa się, w rozumieniu niniejszego rozporządzenia, uszkodzenie lub zniszczenie roślin przez uderzenie spadających gradzin.

3. Za powódź uważa się wylew wód bieżących lub stojących z ich naturalnych lub sztucznych łóżysk. Nie uważa się jednak za powódź wylewu wód z rowów melioracyjnych, spowodowanego przez ulewne deszcze lub tajanie śniegu, na skutek wadliwego działania bądź uszkodzenia urządzeń od-

wadniających, wodociągowych, kanalizacyjnych, basenów itp. Minister Finansów określi szczegółowe zasady uznawania szkód powodziowych z uwzględnieniem okoliczności występujących na terenie żuław.

4. Za szkodę uważa się utratę przewidywanego plonu lub zmniejszenie się jego ilości z powodu zniszczenia lub uszkodzenia przez bezpośrednie działanie przyczyn wymienionych w ust. 1.

§ 5. 1. PZU nie odpowiada za szkody:

- 1) gradowe — w oziminach w roku ich zasiewu;
- 2) gradowe lub powodziowe — w ubezpieczonych ziemiopłodach nie przekraczające 10% przewidywanego plonu na uszkodzonym polu; dla upraw wymienionych w § 3 ust. 1 pkt 1 przyjmuje się osobno szkodę dla ziarna i osobno dla słomy; przy szkodach ponad 10% PZU odpowiada za całą szkodę, obliczoną zgodnie z § 26;
- 3) powodziowe — spowodowane rozmyślnie lub wskutek rażącego niedbaństwa właściciela albo pełnoletnich członków jego rodziny prowadzących z nim wspólne gospodarstwo domowe;
- 4) powodziowe — powstałe wskutek działań wojennych;
- 5) w roślinach uprawianych jako poplony.

2. Ubezpieczeniem nie są objęte ujemne skutki szkody dla nowych zasiewów w latach następnych.

Rozdział 4.

Zgłaszanie i rejestracja gospodarstw rolnych.

§ 6. 1. Ziemiopłody podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu z chwilą powstania gospodarstwa rolnego.

2. Ubezpieczeniem objęte są ziemiopłody wymienione w § 3 ust. 1 na obszarze gruntów całego gospodarstwa bez względu na miejsce ich położenia.

§ 7. 1. Właściciel indywidualnego gospodarstwa podlegającego obowiązkowemu ubezpieczeniu ziemiopłodów jest obowiązany zgłosić gospodarstwo do ubezpieczenia niezwłocznie, a najpóźniej w ciągu 14 dni od dnia powstania gospodarstwa. Właściciel gospodarstwa już ubezpieczonego jest obowiązany zgłosić zmianę w obszarze gruntów oraz zmianę osoby właściciela niezwłocznie, a najpóźniej w ciągu 14 dni od dnia powstania tych zmian.

2. Zgłoszenia, o których mowa w ust. 1, właściciel gospodarstwa jest obowiązany dokonać albo w biurze gromadzkiej rady narodowej, albo we właściwym inspektoracie PZU.

3. Biuro gromadzkiej rady narodowej, któremu zgłoszono gospodarstwo do ubezpieczenia lub zmiany zaszele w gospodarstwie, jest obowiązane nie później niż w ciągu 7 dni zgłoszenie to przesłać właściwemu inspektoratowi PZU.

§ 8. 1. Spółdzielnia obowiązana jest zgłosić swe powstanie we właściwym inspektoracie PZU w ciągu 14 dni od dnia otrzymania wymaganego do sądowej rejestracji oświadczenia o celowości założenia spółdzielni.

2. Spółdzielnia, której ziemiopłody (§ 3) były ubezpieczone w roku poprzednim, obowiązana jest w terminie do dnia 31 marca każdego roku podać właściwemu inspektoratowi PZU obszar gruntów ornych według stanu na koniec roku poprzedzającego rok ubezpieczenia.

§ 9. Spółdzielnia obowiązana jest zgłosić w PZU zmiany spowodowane przez zwiększenie się lub zmniejszenie liczby członków w ciągu 14 dni od dnia powstania zmiany, podając jednocześnie imienny wykaz osób wstępujących i występujących ze spółdzielni oraz obszary ich gruntów włączonych lub wyłączonych ze spółdzielni.

§ 10. 1. PZU prowadzi ewidencję gospodarstw rolnych objętych obowiązkowym ubezpieczeniem ziemiopłodów.

2. Ewidencję indywidualnych gospodarstw rolnych PZU uzgadnia raz w roku z danymi ewidencji gruntów prowadzonej przez właściwe organy administracji prezydentów powiatowych (miejskich) rad narodowych.

3. Obszary gruntów należących do spółdzielni rejestruje się w ewidencji PZU wymienionej w ust. 1 na podstawie informacji otrzymanych od tych spółdzielni w trybie przewidzianym w § 8 ust. 2 i § 9, jeżeli zaś chodzi o spółdzielnie nowo powstałe — na podstawie informacji uzyskanych przez PZU bezpośrednio od zarządów tych spółdzielni.

§ 11. Biuro gromadzkiej rady narodowej powziawszy wiadomość, że właściciel nie wykonał obowiązku przewidzianego w § 7 ust. 1, zawiadamia o tym właściwy inspektorat PZU w terminie 7 dni od powzięcia wiadomości.

§ 12. Indywidualne gospodarstwo rolne rejestruje się według miejscowości, w której jego właściciel ma stałe miejsce zamieszkania i w której znajduje się przynajmniej część gruntów należących do gospodarstwa. Jeżeli miejsce stałego zamieszkania właściciela znajduje się poza obrębem gospodarstwa, gospodarstwo rejestruje się w miejscowości, w której znajdują się główne zabudowania gospodarcze, a w braku zabudowań — w miejscowości, w której znajduje się przeważający obszar gruntów wchodzących w skład gospodarstwa.

§ 13. 1. PZU jest uprawniony do sprawdzenia w każdym czasie stanu upraw, których ziemiopłody objęte są obowiązkowym ubezpieczeniem.

2. Właściciel gospodarstwa jest obowiązany udzielić na żądanie organów PZU wszelkich wyjaśnień mających wpływ na ustalenie wartości ubezpieczonych ziemiopłodów.

Rozdział 5.

Początek i koniec odpowiedzialności PZU.

§ 14. 1. Odpowiedzialność PZU rozpoczyna się następnego dnia po zgłoszeniu gospodarstwa do ubezpieczenia przez właściciela (§ 7 ust. 1 i 2, § 8 i § 9), a w razie niezgłoszenia gospodarstwa — od dnia następnego po zawiadomieniu inspektoratu PZU przez biuro gromadzkiej rady narodowej (§ 11) lub po zarejestrowaniu gospodarstwa przez organ PZU (§ 10).

2. Za dzień zgłoszenia uważa się dzień przyjęcia zgłoszenia przez PZU lub biuro gromadzkiej rady narodowej, a przy zgłoszeniach listownych lub telegraficznych — datę stempla pocztowego lub nadania telegramu.

§ 15. 1. Odpowiedzialność PZU ustaje z dniem rozpoczęcia używania całości gruntów gospodarstwa na cele inne niż uprawa rolna.

2. Zmiana właściciela gospodarstwa nie pociąga za sobą ustania odpowiedzialności PZU. Nowy właściciel wchodzi w prawa i obowiązki poprzedniego właściciela.

§ 16. Odpowiedzialność PZU za szkody w poszczególnych uprawach w okresie trwania ubezpieczenia rozpoczyna się i kończy:

- 1) przy szkodach gradowych:
  - a) w oziminach — od roku następnego po ich zasiewie do chwili złożenia ich w sterty, stogi lub w budynkach,
  - b) w roślinach jarych — od wzejścia ich do chwili złożenia w sterty, stogi lub w budynkach;
- 2) przy szkodach powodziowych — od wysiewu nasion (wysadzenia ziemniaków) do gruntu do chwili złożenia w budynkach oraz w sterty i stogi, a jeżeli chodzi o ziemniaki — również w kopce.

§ 17. Po wypadku szkody odpowiedzialność PZU trwa nadal do wysokości sumy ubezpieczenia ustalonej na dany rok.

Rozdział 6.

Ustalenie sumy ubezpieczenia.

§ 18. 1. Sumy ubezpieczenia dla poszczególnych gospodarstw ustala się na podstawie norm szacunkowych PZU zatwierdzonych przez Ministra Finansów, z tym że suma ubezpieczenia ustalona dla danego gospodarstwa obejmuje w jednej ogólnej kwocie wartość ubezpieczonych ziemiopłodów (§ 3).

2. O zatwierdzeniu norm szacunkowych ogłasza się w Monitorze Polskim. Inspektoraty PZU powinny na żądanie osób zainteresowanych okazywać im normy szacunkowe.

§ 19. 1. Doręczone przez PZU właścicielowi wezwanie płatnicze zastępuje dowód ubezpieczeniowy. W wezwaniu płatniczym powinny być podane: obszar gruntów ornych gospodarstwa, ogólna suma ubezpieczenia ziemiopłodów, wysokość i termin płatności należnej składki oraz treść ust. 2 niniejszego paragrafu i § 20.

2. Jeżeli obszar gruntów ornych gospodarstwa rolnego, podany w wezwaniu płatniczym, niezgodny jest ze stanem faktycznym, właściciel gospodarstwa obowiązany jest zawiadomić o tym właściwy inspektorat PZU w ciągu miesiąca od dnia otrzymania wezwania. W razie niezawiadomienia odpowiedzialność PZU za wynikłe szkody ogranicza się do wysokości sumy ubezpieczenia wymienionej w wezwaniu płatniczym.

§ 20. Jeżeli suma ubezpieczenia określona zgodnie z § 18, a podana w wezwaniu płatniczym, jest wyższa lub niższa od wartości przewidywanych plonów, właścicielowi przysługuje prawo żądania ustalenia sumy ubezpieczenia w drodze oszacowania szczegółowego. Żądanie to powinno być złożone na piśmie w ciągu miesiąca od dnia otrzymania wezwania. Zgłaszający żądanie zmiany sumy ubezpieczenia obowiązany jest podać w zgłoszeniu powierzchnię zasiewu poszczególnych upraw oraz przewidywaną przez niego wydajność plonów z 1 ha.

§ 21. O dokonaniu ogólnej zmiany w sumach ubezpieczenia ziemiopłodów PZU zawiadamia właścicieli gospodarstw w drodze obwieszeń ogłaszanych w sposób przyjęty zwyczajowo w danej miejscowości.

Rozdział 7.

Obowiązki właścicieli gospodarstw rolnych.

§ 22. Właściciel gospodarstwa rolnego objętego obowiązkowym ubezpieczeniem ziemiopłodów obowiązany jest:

- 1) opłacać składki zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami i taryfami;
- 2) dokonać sprzętu plonów w czasie właściwym dla danej uprawy;
- 3) w miarę możliwości zapobiegać zwiększeniu się szkody.

§ 23. 1. O szkodzie wynikłej w ubezpieczonych ziemiopłodach właściciel gospodarstwa obowiązany jest zawiadomić inspektorat PZU lub biuro gromadzkiej rady narodowej najpóźniej w ciągu 4 dni od dnia powstania szkody. Biuro gromadzkiej rady narodowej zawiadamia niezwłocznie właściwy inspektorat PZU o każdej szkodzie, która doszła do jego wiadomości w jakikolwiek sposób.

2. Zawiadomienie o szkodzie może być dokonane zbiorowo przez wszystkich poszkodowanych właścicieli gospodarstw w danej miejscowości. W zawiadomieniu zbiorowym powinny być podane nazwiska poszkodowanych właścicieli oraz rodzaje uszkodzonych roślin.

3. Jeżeli właściciel gospodarstwa zamierza z powodu znacznej szkody zebrać plony przed ich dojrzewaniem albo zorać uszkodzone pole lub jego część, powinien w zawiadomieniu o szkodzie wyraźnie to zaznaczyć.

4. Do czasu oględzin szkody przez organy PZU nie wolno bez zezwolenia PZU zmieniać stanu spowodowanego przez szkodę, chyba że jest to niezbędne dla zapobieżenia powiększeniu się szkody. PZU nie może powoływać się na ten przepis ze skutkiem prawnym, jeżeli w ciągu 14 dni od daty otrzymania zawiadomienia o szkodzie nie dokonał oględzin.

5. Przed ustaleniem wysokości szkody przez PZU właściciel gospodarstwa może dokonać sprzętu uszkodzonych plonów w czasie właściwym dla danej uprawy lub zorać pole (jego część), jeżeli zamierza zastosować uprawę zamienną.

6. W razie sprzętu uszkodzonych plonów lub zorań pola (jego części) przed ustaleniem wysokości szkody przez PZU, właściciel gospodarstwa obowiązany jest pozostawić w pewnym oddaleniu od granic pola co najmniej 2 poletka z niezjętymi plonami o powierzchni około 20 m² każde, a szerokości nie mniejszej niż 2 m. Na polach większych od 2 ha ilość poletek powinna być nie mniejsza od ilości hektarów uszkodzonej powierzchni. Poletka takie poszkodowany powinien pozostawić w stanie nie zmienionym do czasu ustalenia wysokości szkody przez PZU, nie dłużej jednak niż w ciągu miesiąca, licząc od daty wysłania zawiadomienia o szkodzie.

7. Właściciel gospodarstwa jest obowiązany ułatwić organom PZU przeprowadzenie dochodzeń niezbędnych do ustalenia szkody i jej rozmiarów, udzielić wszystkich potrzebnych w tym celu wyjaśnień oraz dostarczyć wymagane dowody.

§ 24. W razie niedopełnienia przez właściciela gospodarstwa wskutek złego zamiaru lub rażącego niedbalstwa któregośkolwiek z obowiązków określonych w § 22 pkt 2 i 3 oraz w § 23 ust. 1, 4, 6 i 7, jeżeli miało to wpływ na powstanie i rozmiar szkody lub ustalenie wysokości odszkodowania, PZU może odmówić przysługującego odszkodowania w całości lub części.

Rozdział 8.

Ustalenie wysokości szkody i odszkodowania.

§ 25. 1. Ustalenia wysokości szkody w ubezpieczonych ziemiopłodach dokonuje PZU w obecności właściciela gospodarstwa oraz przedstawiciela biura gromadzkiej rady narodowej. Nieobecność właściciela lub przedstawiciela biura gromadzkiej rady narodowej, mimo ich zawiadomienia przez PZU, nie wstrzymuje ustalenia wysokości szkody. Przedstawicielem biura gromadzkiej rady narodowej może być sołtyś lub inna wskazana przez biuro osoba.

2. PZU przeprowadza dochodzenie w celu ustalenia wysokości odszkodowania w ciągu 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o szkodzie. Przy szkodach wynikłych we wczesnym okresie wegetacji roślin PZU może wyznaczyć termin ostatecznego ustalenia wysokości szkody na okres przed sprzętem uszkodzonych plonów.

§ 26. 1. Za podstawę do obliczenia wysokości szkody przyjmuje się:

- 1) rzeczywistą powierzchnię, na której uprawy zostały uszkodzone lub zniszczone;
- 2) wysokość plonu, jaki byłby osiągnięty, gdyby nie powolala szkoda objęta ubezpieczeniem;
- 3) procent rzeczywistej szkody;
- 4) cenę jednostkową plonu.

2. Wartość słomy żyta, pszenicy, jęczmienia, owsa i prosa ustala się w wysokości 30% wartości ziarna tych zbóż.

3. Ceną jednostkową dla plonów z kontraktowanych plantacji nasiennych jest cena płacona przez uspołecznione punkty skupu za dostawę nasion kontraktowanych.

4. Ceny jednostkowe dla plonów innych niż określone w ust. 3 ustala dla celów ubezpieczeniowych Minister Finan-

sów w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa, przyjmując za podstawę ceny płacone w skupie rynkowym przez uspołecznione punkty skupu.

5. Wysokość szkody ustala PZU oddzielnie dla każdego pola.

6. Od ustalonej wysokości szkody potrąca się koszty, jakie byłyby poniesione w związku ze sprzętem, omłotem itp., gdyby szkoda nie nastąpiła. Przy uprawach zamiennych uwzględnia się przewidywaną wartość nowej uprawy, zmniejszoną o koszty jej wykonania.

7. W razie kilkakrotnego uszkodzenia upraw w ciągu roku kalendarzowego ustala się łączną wysokość szkody.

8. Odszkodowanie ustala się w łącznej wysokości szkody obliczonej w sposób określony w ust. 1, nie wyżej jednak od sumy ubezpieczenia.

Rozdział 9.

Płatność odszkodowania.

§ 27. 1. PZU wypłaca odszkodowanie po zbiorach, nie później jednak niż w dniu 30 listopada tego roku, w którym nastąpiła szkoda. Jeżeli dochodzenie w celu ustalenia przyczyny szkody lub wysokości odszkodowania nie zostało zakończone w powyższym terminie, odszkodowanie płatne jest w ciągu 14 dni po ukończeniu dochodzenia, jednak i w tym przypadku bezsporna część odszkodowania powinna być wypłacona do dnia 30 listopada.

2. W razie zastosowania uprawy zamiennej PZU wypłaca w ciągu 14 dni od dnia oszacowania szkody zaliczkę do wysokości 75% odszkodowania.

§ 28. 1. Z dniem wypłaty odszkodowania przechodzą na PZU wszelkie prawa, jakie do wysokości wypłaconego odszkodowania przysługują właścicielowi gospodarstwa rolnego w stosunku do osób trzecich z tytułu ich odpowiedzialności za powstanie szkody.

2. Jeżeli właściciel gospodarstwa zrzekł się bez zgody PZU prawa do odszkodowania od osób trzecich z tytułu poniesionej straty, PZU jest wolny od obowiązku wypłaty odszkodowania.

§ 29. Jeżeli po wypłacie odszkodowania zostanie ujawniona okoliczność, która na podstawie przepisów niniejszego rozporządzenia pozbawia właściciela gospodarstwa prawa do odszkodowania, PZU może żądać zwrotu wypłaconej sumy odszkodowania.

Rozdział 10.

Przepisy końcowe.

§ 30. Traci moc rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 listopada 1956 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia ziemioplodów od gradobicia i powodzi (Dz. U. Nr 57, poz. 262).

§ 31. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: J. Cyrankiewicz